

Høringssvar fra Klassekampen

Klassekampen viser til Kulturdepartementets brev om forslag til ny lov om mediestøtte og til epost fra seniorrådgiver Vera Øian datert 14.1.2020 hvor vi gis utsettelse av innleveringsfrist til 24.01.2020.

For Klassekampen svarer dette lovforslaget ikke på noen av våre utfordringer. Vi foreslår derfor at dagens mediestøttepolitikk får fortsette. Den har bidratt til at vi har en av verdens rikeste avisfloraer, til at vi er blant de mest avislesende land i verden og til at vi topper Reportere uten grensers pressefrihetsstatistikk. Dette er viktig å ta vare på. Å overlate forvaltningen av viktige deler av mediepolitikken til noen få mennesker uten politisk ansvar, er et skritt i feil retning.

Vi ser få eller ingen positive forslag i dette høringsnotatet og velger derfor punktvis å konsentrere oss om det negative.

1. Forslaget til ny mediestøttelov svarer ikke på de utfordringene mediebransjen trekker fram som de viktigste i vår tid.
2. I stedet konstruerer regjeringen en situasjon der det «kan hevdes» at medier som mottar produksjonstilskudd fra det offentlige, får «en økonomisk binding til og avhengighet av staten, og dermed ikke er skikket til å ivareta rollen som ‘offentlighetens vaktbikkje’».
3. For å løse denne hypotetiske problemstillingen, ønsker regjeringen å flytte svært mye makt fra demokratisk valgte organer til et lukket mediestøtteråd bestående av få personer. Til alt overmål ved å bryte med norske forvaltningsprinsipper og hovedregelen i Grunnloven.
4. Forslaget vil gjøre en allerede uforutsigbar ordning enda mindre forutsigbar.
5. Regjeringen virker lytter ikke til mediebransjens innspill. De fleste store presseorganisasjonene, samt en rekke redaktører og medieledere, har uttalt seg svært kritisk til opprettelsen av mediestøtterådet, uten at regjeringen har lyttet.

1. De faktiske utfordringene i mediebransjen

Regjeringen har selv kommet med en NOU og en stortingsmelding, som begge skisserer store utfordringer i dagens medielandskap. Det handler om alt fra tap av annonseinntekter til teknologiselskaper som Facebook og Google, endringer i distribusjonssystemet, endringer i lesemønster og omlegging til nye plattformer uten at betalingsviljen og lojaliteten er den samme som til papirutgavene. Forslaget til ny mediestøttelov forsøker ikke å gjøre noe med disse grunnleggende problemene.

2. Regjeringens konstruerte problemstilling

I stedet finner regjeringen på et helt annet problem de mener må løses, nemlig å «øke mediernes redaksjonelle uavhengighet» fordi de mener mange medier har blitt mer avhengige av offentlige tilskudd på grunn av synkende annonseinntekter. Derfor kan det «hevdes» at mediene ikke klarer å «ivareta rollen som ‘offentlig vaktbikkje’», slik det står i høringsskrivet.

Dette blir feil på flere måter: For det første stemmer det ikke at de store støttlemottakerne blir mer avhengige av statsstøtte. Sannheten er at de blir *mindre* avhengige. For Klassekampens del har andelen mediestøtte av de totale inntektene gått ned fra 36,6 prosent i 2008 til 23,4 prosent i 2018. Alle de store mediestøttlemottakerne kan vise til samme tendens.

Så sier regjeringen at det kan «hevdes» at uavhengigheten er svekket og at man derfor vil forhindre mistanker om dette. Men hevdes det? Er det virkelig noen som mener at det er et uttalt problem i Norge i dag at aviser som Nationen, Minerva, Bergensavisen, Klassekampen og Dagen logrer ivrig for den til enhver tid sittende regjering? Vi har levd med denne ordningen siden 1969 uten at det har ført

til noe avhengighetsforhold som har gått ut over mediernes kritiske dekning av politikken, og regjeringen gir ingen argumenter for at det er i ferd med å skje nå.

Det er uansvarlig i å bruke store departementale ressurser og utredningskapasitet på å kaste et mistankens lys over utvalgte medier fullstendig uten å kunne vise til noen form for forskning eller seriøs debatt der dette pekes på som et problem. Like fullt utgjør den nå grunnpremisset for en prinsipiell omforming av mediepolitikken.

3. Fra demokratisk offentlighet til lukket rom

Hovedproblemet med mediestøtterådet er at det vil føre til en maktansamling og en avdemokratisering av åpenbart politiske spørsmål. Vi har mediestøtte for å styrke demokratiet, ytringsfriheten og pressefriheten. Det er derfor paradoksalt at en vesentlig del av makten på området foreslås lagt til et organ som skal være utenfor folkevalgt kontroll.

Og ikke bare er det utenfor folkevalgt kontroll, opprettelsen mediestøtterådet bryter også med norske forvaltningsprinsipper, maktfordelingsprinsippet og hovedregelen i Grunnloven. Der slås det fast at utøvende makt er hos regjeringen, som har det konstitusjonelle ansvaret og kan instruere og omgjøre underliggende organers avgjørelser. Mediestøtterådet skal derimot fristilles fra politisk myndighet, og blir både regelutformer og regelforvalter, og avgjørelsene deres skal ikke kunne overprøves i etterkant. Dette blir en uheldig sammenblanding av roller som bør holdes atskilt.

I dag vil store endringer i mediepolitikken bli gjenstand for en bred, offentlig debatt i både Stortinget, regjeringen, det organiserte Norge og mellom enkeltmennesker i mediene og rundt kjøkkenbordet. Med denne loven vil dette forstumme, og et simpelt flertall på tre personer (om rådet blir bestående av fem) kan fatte vedtak som i verste fall fører til avisdød. Uten forutgående offentlig debatt. Uten ankemuligheter.

Regjeringen mener imidlertid at gjennom å «lovfeste tilskuddsordningene og deres formålsbestemmelser» samt en liste på fire uttrykte mål, vil rådet ikke kunne gjøre «for store endringer» i fordelingen mellom ordningene. Hva som er «for store endringer», er imidlertid ikke klart og formålsbestemmelsene regjeringen mener skal sikre oss mot disse forandringene, er høyst tolkbare formuleringer av typen «legge til rette for» «opplyst offentlig samtale» og «fremme journalistikk karakterisert av høy kvalitet» og liknende. Men hva en engere krets på kanskje så lite som tre personer vil legge i disse formuleringene, vil selvsagt avhenge av hvem de utvalgte blir og hvilke mediepolitiske preferanser de har. Da får et system som likner den amerikanske høyesteretten, der utnevningen av hvert enkelt medlem kan ha avgjørende betydning for hvilke medier som blir tilgodesett eller forfordelt.

4 Forutsigbarheten ofres

Regjeringen foreslår at mediestøttenivået skal fastsettes for fire år av gangen. Det ser ved første øyekast ut som en bedring. Nå skal imidlertid mediestøtterådet omfordele støtte mellom de ulike ordningene «i prinsippet (...) når som helst i fireårsperioden», lage sitt eget regelverk og foreslå å legge ned og opprette nye støtteordninger. Dette gjør situasjonen *mindre*, ikke mer forutsigbar, selv om regjeringen hevder det er målet. I dag er de valgte partienes mediepolitiske ståsted kjent, og det er styrkeforholdet mellom dem og utfallet av det offentlige ordskiftet som avgjør støttenivået årlig. Det er langt å foretrekke framfor at noen få personer skal sitte i lukkede møter, med ukjente mediepolitiske standpunkt, og «i prinsippet» omfordele midler slik de finner det hensiktsmessig «når som helst».

5 Regjeringen lytter ikke til mediebransjen

Det er fristende å spørre hvorfor mediebransjen er invitert til denne høringsrunden all den tid regjeringen ikke ser ut til å lytte til hva mediebransjen har å si. Likevel insisteres det på at dette lovforslaget er i mediernes egen interesse. En rekke ganger i notatet gjentar regjeringen at

mediestøtterådet opprettes for å «sikre redaksjonell uavhengighet for mediene». Men det finnes knapt medier eller presseorganisasjoner som ønsker et slikt råd. Kritikken fra norske medier er derimot nærmest unison. Mediebedriftenes landsforening betakker seg, Norsk Journalistlag betakker seg, Norsk Redaktørforening er imot, Norsk presseforbund det samme og en rekke redaktører advarer mot dette. Man må nesten spørre om det virkelig er *mediene* regjeringen vil styrke når den fortsetter å insistere på å yte den hjelpen ingen vil ha.

Generelt mener vi også at regjeringen misforstår hvordan medienes uavhengighet fungerer. Statens pressepolitikk til nå har vært å demme opp for ensretting og at de mediene med størst inntekter er de eneste som overlever. Pressestøtteordningen ble opprettet for å sikre at et mangfold av medier, med ulike ståsteder og interesser, skulle kunne leve side om side med de store inntektsvinnerne. Dagens ordning har framskaffet en rik flora av medier, med svært ulike ståsteder. Det har motvirket hvite flekker i tematikk, ståsted og sikret politisk mangfold. Derfor mener vi det ikke er grunnlag for å si at dagens ordning for produksjonsstøtte fører til politisk avhengighet. Tvert imot har den gitt en flerstemt offentlighet og bidratt til utvikling av det norske folkedemokratiet.

Innspill til spørsmål om uheldige tilpasninger

Et uttalt mål i høringsnotatet er at man vil unngå å gi insentiver til uheldige tilpasninger. Det er positivt. Det står imidlertid at regjeringen ikke ønsker dette inn i lovteksten, men det overlates til mediestøtterådet å sikre at slikt ikke skjer. Regjeringen ber imidlertid høringsinstansene komme med innspill.

Her er vårt innspill: Dette må inn i lovteksten. Vi skal ikke gå tungt inn i Dagbladet Pluss sin søknad om produksjonsstøtte her, men når Medietilsynet ikke bruker paragrafene som er ment å hindre uheldige tilpasninger (mot store utbytter for mottakere av støtte), er det et tegn på at regelverket i dag er for svakt. Og om Dagbladet Pluss sin søknad (etter anken) skulle gå gjennom, er dagens regelverk mot utbytte verdiløst. Vi mener derfor at:

§ 1 i den nye mediestøtteloven bør tilføres en setning som sier noe om intensjonen bak loven mtp utbytte, og at dagens § 7 og § 8, som skal sikre at mediestøtten ikke skal gå til medieselskaper som tar ut store utbytter til eierne, må styrkes slik at de garantert fanger opp nye muligheter til omgåelse av utbyttebegrensningene.

24.1.2020

Mari Skurdal

Ansvarlig redaktør

Christian Samuelsen

Administrerende direktør